

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.4.28>

КОМЗЮК М.А.

**ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ****RESPONSIBILITY FOR ADMINISTRATIVE OFFENSES RELATED TO CORRUPTION**

Актуальність статті полягає в тому, що з моменту, коли між Європейським союзом та Україною було підписано Угоду про асоціацію, у черговий раз було наголошено на необхідності розроблення ефективних заходів, які б були спрямовані на запобігання корупції, у першу чергу якісного антикорупційного законодавства. Водночас на сьогодні створена велика кількість державних органів, чия діяльність пов'язана саме з протидією правопорушенням у сфері корупції. При цьому, як свідчить аналіз діяльності таких органів, думки громадськості та європейської спільноти, зміни фактичної ситуації щодо корупції не можна вважати достатніми. Метою статті є визначення стану законодавства, яким встановлено відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, його особливостей та шляхів удосконалення. У статті характеризуються адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, як підстава адміністративної відповідальності. Аналізуються норми КУпАП та інших законів, що передбачають відповідальність за вчинення зазначених правопорушень, а також судова практика щодо їх застосування. Наголошено на поширеності адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, через що питання протидії корупції не втрачає своєї актуальності. Визначено, що адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, врегульовано достатньо повно, хоча це не виключає необхідності уточнення відповідних законодавчих положень. Зокрема, враховуючи методичні рекомендації та роз'яснення НАЗК, а також судову практику, доцільно було б законодавчо закріпити визначення поняття «інструкторська та суддівська практика зі спорту», адже воно потребує додаткового законодавчого врегулювання для полегшення його розуміння і швидкого розгляду справ у судах. Судова практика засвідчує однакості суддів щодо розуміння складу правопорушення за ст. 172-4 КУпАП як формального. Однак розбіжності виникають при визначенні моменту його закінчення: з моменту отримання доходу від діяльності чи винагороди від сумісництва чи з моменту вчинення дій, які підпадають під заборону. Дане питання також варто врегулювати на законодавчому рівні. Зроблено висновок, що адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, врегульовано достатньо повно, хоча це не виключає необхідності уточнення відповідних законодавчих положень.

Ключові слова: *корупція, адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, склад правопорушення, запобігання корупції, відповідальність.*

The relevance of the article is that since the signing of the Association Agreement between the European Union and Ukraine, it was once again stressed the need to develop effective measures to prevent corruption, especially high-quality anti-corruption legislation. At the same time, today a large number of state bodies have been established, whose activities are related to combating corruption offenses. At the same time, according to the analysis of the activities of such bodies, the opinion of the public and the European community, changes in the actual situation regarding corruption cannot be considered sufficient. The purpose of the article is to determine the state of legislation that establishes liability for administrative offenses related to corruption, its features and ways to improve. The article characterizes administrative offenses related to corruption

as a basis for administrative responsibility. The article analyzes the norms of the Code of Administrative Offenses and other laws providing for liability for the commission of these offenses, as well as the judicial practice of their application. The prevalence of administrative offenses related to corruption is noted, which is why the issue of combating corruption does not lose its relevance. It is concluded that administrative responsibility for offenses related to corruption has been regulated quite fully, although this does not exclude the need to clarify the relevant legislative provisions. In particular, it is proposed to legislatively define the concept of "instructor and judicial practice in sports" to facilitate its understanding and consideration of cases in courts. It has been determined that the administrative liability for corruption-related offenses is sufficiently regulated, although this does not preclude the need to clarify the relevant legal provisions. In particular, taking into account the methodological recommendations and explanations of the NAPC, as well as case law, it would be appropriate to legislate the definition of coaching and refereeing practice in sports, as it requires additional legislation to facilitate its understanding and speedy court proceedings. Judicial practice shows the unanimity of judges to understand the composition of the offense under Art. 172-4 of the Code of Administrative Offenses as formal. However, discrepancies arise in determining the time of its completion: from the moment of receiving income from activities or remuneration from part-time work or from the moment of committing actions that fall under the ban. This issue should also be resolved at the legislative level. It is also proposed to regulate at the legislative level the moment when the violation of restrictions on part-time employment and combination with other types of activity ends: from the moment of receiving income from activities or remuneration from part-time jobs or from the moment of taking actions that are subject to the prohibition.

Key words: *corruption, administrative offenses related to corruption, corpus delicti, prevention of corruption, responsibility.*

Вступ. Питання запобігання корупції не втрачає своєї актуальності та навіть більше, залишається найбільш обговорюваним питанням як української, так і європейської спільноти. Із моменту, коли між Європейським союзом та Україною було підписано Угоду про асоціацію (2014 р.), у черговий раз було наголошено на необхідності розроблення ефективних заходів, які б були спрямовані на запобігання корупції, у першу чергу якісного антикорупційного законодавства. Водночас на сьогодні створена велика кількість державних органів, чия діяльність пов'язана саме з протидією правопорушенням у сфері корупції. При цьому, як свідчить аналіз діяльності таких органів, думки громадськості та європейської спільноти, зміни фактичної ситуації щодо корупції не можна вважати достатніми.

Явище корупції є, без жодних перебільшень, доволі гострою проблемою, адже воно шкодить інтересам усього суспільства, не дає змоги рухатись в напрямку розбудови демократичної правової держави. Саме тому, незважаючи на складну політичну ситуацію в країні, питанню відповідальності за корупційні правопорушення має приділятися належна увага. Перш за все, повинно йтися про досконалість антикорупційного законодавства та потребу вдосконалення відповідальності за правопорушення у сфері корупції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, знайшло своє відображення у працях таких науковців, як Л.Ю. Аркуша, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, К.Л. Бугайчук, В.М. Гаращук, С.М. Гусаров, Д.Г. Заброта, Т.О. Коломоець, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.І. Мельник, О.М. Музичук, О.І. Остапенко, О.Є. Панфілов, О.Ю. Салманова, О.В. Терещук, М.І. Хавронюк та ін. Разом із тим законодавство щодо протидії корупції постійно змінюється, виникає нова практика його реалізації, що зумовлює потребу у подальших наукових дослідженнях зазначених проблем.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення стану законодавства, яким встановлено відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, його особливостей та шляхів удосконалення.

Результати дослідження. Прийняття Закону України від 07.04.2011 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» [1] стало одним із ключових елементів реформування антикорупційного законодавства. Даний Закон доповнив КУпАП главою 13-А «Адміністративні корупційні правопорушення» [2], яка встановлює особливості відповідальності у цій сфері.

У літературі корупційне адміністративне правопорушення визначають як протиправне умисне діяння особи, яка уповноважена на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування, або іншої особи, у передбачених законом випадках, що посягає на встановлений порядок здійснення діяльності, пов'язаної з виконанням публічних функцій та службової діяльності, і полягає у використанні владних повноважень у власних інтересах чи інтересах інших конкретних осіб або груп осіб усупереч прямому призначенню цих повноважень чи з іншими відхиленнями від встановленого порядку їх здійснення (безпосередньо адміністративне корупційне правопорушення), а також у невиконанні чи неналежному виконанні вимог та заходів щодо запобігання та протидії корупції, та за яке законом передбачено адміністративну відповідальність (опосередковано адміністративне корупційне правопорушення) [3, с. 15].

Після прийняття Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII [4] назву глави 13-А КУпАП було змінено на: «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією» [2]. Зазначена глава містить дев'ять статей, у яких визначено склади таких правопорушень та відповідальність за їх вчинення.

Так, ст. 172-4 передбачає відповідальність за два види порушень обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності: порушення особою обмежень, встановлених законом, щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю або підприємницькою діяльністю і порушення особою обмежень щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку [2].

Суб'єктом зазначених правопорушень примітка до даної статті визнає осіб, зазначених у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», за винятком депутатів ВР АРК, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), присяжних, помічників-консультантів народних депутатів України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, Першого заступника Голови Верховної Ради України та заступника Голови Верховної Ради України, працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України [2]. Аналогічні обмеження визначено статтею 25 Закону України «Про запобігання корупції» [4]. Для правильного застосування положень статті 172-4 КУпАП необхідно звернутись також до Методичних рекомендацій, затверджених рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 09.04.2021 р. [5].

Обмеження сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності є гарантією неупередженості осіб, які уповноважені виконувати функції держави або місцевого самоврядування. При цьому обмеження не стосується викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики із спорту. Поняття цих видів діяльності визначено окремими законами та іншими нормативними актами, а також уточнено рішеннями судів: законами «Про освіту» [6; 7], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [8], «Про культуру» [9], «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» [10], «Про фізичну культуру і спорт» [11], Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з медичної практики, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 285 [12] тощо.

Застосовуючи обмеження в частині зайняття підприємницькою діяльністю, необхідно керуватися визначенням у ст. 42 Господарського кодексу України підприємництва як самостійної, систематичної, ініціативної, на власний ризик господарської діяльності, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [13].

Іншим видом обмежень є заборона входити до складу виконавчих чи контрольних органів підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку. Сутність цього обмеження полягає в тому, що особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не може входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку, а сам факт такого входження є порушенням вимог Закону навіть без активної поведінки особи (як у випадку заборони займатися іншою оплачуваною діяльністю). Вимоги п. 2 ч. 1 ст. 25 Закону не поширюються на випадки, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації [5].

Н.М. Корчак і Я.О. Корчак зазначають із цього приводу, що при кваліфікації діянь за ч. 1 ст. 172-4 КУпАП обов'язковим є встановлення ознак предмета правопорушення: оплачувана ро-

бота / підприємницька діяльність та розмір доходу від підприємницької діяльності / винагороди від діяльності за сумісництвом [14, с. 80].

Судова практика засвідчує однакості суддів щодо розуміння досліджуваного складу правопорушення як формального. Однак розбіжності виникають при визначенні моменту його закінчення: з моменту отримання доходу від діяльності чи винагороди від сумісництва чи з моменту вчинення дій, які підпадають під заборону. Тому не випадково, що в одних випадках суди приймають рішення про застосування адміністративної відповідальності у вигляді штрафу і з конфіскацією або лише виключно у вигляді штрафу. Оскільки правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 172-4 КУпАП, характеризується умисною формою вини, воно вважається закінченим з моменту порушення заборони на заняття іншою оплачуваною чи підприємницької діяльності.

Із точки зору антикорупційного законодавства власне спрямованість на отримання неправомірної вигоди, а не безпосередньо факт отримання винагороди/доходу (встановлення її/його розміру є важливим для вирішення питання про конфіскацію), є предметом доказування у даній категорії справ [14, с. 84].

Цікавий висновок сформульований в постанові Держинського районного суду м. Харкова у справі № 638/1197/18: задля ефективного використання робочого часу державними посадовими особами законодавцем можуть бути передбачені додаткові дозвільні механізми, які унормовують їх участь у науковій і викладацькій діяльності не за основним місцем роботи, але не шляхом визнання цих дій корупційними і встановлення адміністративної відповідальності лише за сам факт здійснення її не в позаробочий час. Необхідно розуміти, що будь-яке обмеження прав людини і громадянина повинне бути не тільки юридично обґрунтованим, а й соціально виправданим і адекватним [15].

Стаття 172-5 КУпАП передбачає порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків. При цьому відповідно до примітки суб'єктом у цій статті є особи, зазначені у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» [2].

Подарунком, згідно зі ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», є грошові кошти або інше майно, переваги, послуги, пільги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової. Відповідно до ст. 23 Закону забороняється одержувати подарунки: цінова вартість яких перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, (встановлена на день прийняття подарунка), одноразово (крім подарунків, які даруються близькими особами чи є загальнодоступними знижками на товари, послуги, загальнодоступними виграшами, призами, преміями, бонусами); вартість яких, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, більше ніж два прожиткові мінімуми, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки (крім подарунків, які даруються близькими особами чи є загальнодоступними знижками на товари, послуги, загальнодоступними виграшами, призами, преміями, бонусами). Забороняється також одержувати подарунки від осіб, які перебувають у підпорядкуванні, та/або у зв'язку зі здійсненням діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування – незалежно від вартості подарунка [4].

У судових справах про притягнення до відповідальності відповідно ст. 172-5 КУпАП суди зазначають, що з об'єктивної сторони правопорушення становлять діяння у вигляді одержання у власність речей або майнових прав з порушенням вимог Закону. Пов'язаними із виконанням службових обов'язків є подарунки, що надаються як подяка за раніше вчинені службовцем дії (бездіяльність), або прийняття ним рішень на користь дарувальника чи третіх осіб, або прийняття ним рішень на користь дарувальника або третіх осіб; або даруються в очікуванні задалегідь необіцяного вчинення публічним службовцем дій (бездіяльності). Для встановлення наявності корупційного правопорушення має бути доведений зв'язок між виконанням особою функцій держави або органів місцевого самоврядування та одержанням подарунка. Відповідальність за ст. 172-5 КУпАП виключається, якщо такий зв'язок не встановлено» [16; 17].

Стаття 172-6 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за порушення вимог фінансового контролю, яке може виражатись у несвоєчасному поданні без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; несвоєчасному повідомленні або взагалі неповідомленні про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані; поданні завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Суб'єктом зазначених правопорушень є особи, які відповідно до частин 1 та 2 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відповідальність за цією статтею за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, має місце у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб [2].

Доведення елементів складу правопорушення, визначеного ст. 172-6 КупАП, має свої особливості. Про них йдеться у листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 22.05.2017 р. № 223-943/0/4-17 «Щодо притягнення до адміністративної відповідальності за окремі правопорушення, пов'язані з корупцією» [18].

Об'єктивна сторона правопорушення має активну форму прояву та полягає у несвоєчасному поданні декларації без поважних причин. Відмітимо, що в ч. 1 ст. 45 Закону визначено часові межі, а саме кінцевий строк для уповноваженої особи подати декларацію, зокрема вміщено формулювання «щорічно до 1 квітня». У випадках, передбачених ч. 2 ст. 45 Закону, тобто в разі припинення діяльності цей термін не визначено взагалі [4]. Відсутність же законодавчо визначеного терміну для подання декларації в разі припинення діяльності створює труднощі при безумовній констатації несвоєчасності такого подання. Системний аналіз вжитого в абз. 1 ч. 2 ст. 45 Закону формулювання «припиняє діяльність» дає підстави констатувати, що термін «припинення» за загальним правилом (ст. 36 Кодексу законів про працю України [19]) співвідноситься із терміном «звільнення» як ціле і частина, охоплюючи останнє. З цього правила є винятки: так, судді, які звільняються з підстав, визначених ч. 6 ст. 126 Конституції України [20], не можуть бути суб'єктом адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172-6 КУпАП. Наведене стосується й інших правопорушень, передбачених ст. 172-6 КУпАП, у тому числі неповідомлення або несвоєчасного повідомлення про суттєві зміни в майновому стані (ч. 2 цієї статті), наприклад, внаслідок отримання суддею вихідної допомоги у зв'язку з відставкою до досягнення ним шістьдяти п'яти років, адже суб'єкт їх вчинення однаковий [18].

Як приклад можна навести рішення Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області, яким він заклав справу за відсутністю складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, у діях особи, звільненої з посади судді, яка, будучи суб'єктом відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією, несвоєчасно, без поважних на те причин подала декларацію за 2016 рік. При цьому особа зазначила, що була звільнена з посади судді на підставі ч. 6 ст. 126 Конституції України у зв'язку з поданням заяви про відставку, а не з підстав припинення його повноважень відповідно до ч. 7 ст. 126 Конституції України, відповідно не є суб'єктом правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172-6 КУпАП [21].

Варто наголосити, що конструктивною ознакою для несвоєчасного подання декларації є відсутність поважних причин. Тобто за наявності останніх відповідальність за аналізованою частиною статті виключається. Такими причинами варто розуміти неможливість особи податичасно декларацію у зв'язку з перебуванням на лікуванні, хворобою чи внаслідок стихійного лиха, технічних збоїв офіційного веб-сайту Національного агентства з питань запобігання корупції, витребуванням відомостей, необхідних для внесення в декларацію, перебуванням (триманням) під вартою тощо [18]. Наприклад, Рожищенський районний суд Волинської області визнав винною особу, яка несвоєчасно без поважних причин подала декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Ця особа не надала суду жодних доказів на підтвердження поважності несвоєчасного подання декларації [22].

Статтею 172-7 КУпАП передбачено адміністративну відповідальність за неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів та вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів. Під реальним конфліктом інтересів Закон розуміє суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень або на вчинення чи невчинення дій під час виконання вказаних повноважень [2].

Щодо відмінностей термінів «потенційний інтерес» та «реальний інтерес», то Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ пояснив, що при потенційному конфлікті встановлюється лише наявність, існування приватного інтересу особи, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, тоді як при реальному конфлікті інтересів наявна суперечність між наявним приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями безпосередньо впливає (вплинула) на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень або на вчинення чи невчинення дій під час виконання вказаних повноважень. При цьому має бути встановлено наявність обов'язкової сукупності таких юридичних фактів, як: 1) наявність у правопорушника факту приватного інтересу, який має

бути чітко сформульований та визначений; 2) наявність факту суперечності між приватним інтересом і службовими чи представницькими повноваженнями із зазначенням, в чому саме ця суперечність знаходить свій вияв або вплив на прийняття рішення; 3) наявність повноважень на прийняття рішення [18].

Якщо хоча б один з фактів із цієї сукупності відсутній, реальний конфлікт інтересів не виникає [23]. Встановлення цих фактів має бути відображено в протоколі про адміністративне правопорушення і постанові суду. Саме такого висновку дотримуються суди при розгляді адміністративних матеріалів за ст. 172-7 КУпАП. Наприклад, постановою Корсунь-Шевченківського районного суду Черкаської області закрито провадження у справі відносно голови Корсунь-Шевченківської міської ради, який взяв участь та проголосував позитивно з питання «Про встановлення розміру щомісячної премії міському голові», оскільки при цьому був відсутній прямий і безпосередній причинно-наслідковий зв'язок між голосуванням та прийняттям рішення, адже таке рішення приймається колегіальним органом більшістю голосів [24].

Відповідно до статті 172-8 КУпАП встановлена відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень. Суб'єктом цих правопорушень є особи, зазначені у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, зазначені в ч. 2 ст. 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» [2]. Предметом цього правопорушення є інформація, яка стала відома посадовій особі у зв'язку з виконанням нею службових повноважень. Об'єктивна сторона правопорушення може бути виражена у таких формах: незаконне розголошення або використання в інший спосіб. Суб'єктивна сторона характеризується наявністю вини у формі умислу.

Наприклад, Бабушкінський районний суд м. Дніпропетровська визнав винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-8 КУпАП особу, яка, скориставшись доступом до Інтегрованої інформаційно-пошукової системи, знайшла інформацію, що відома їй у зв'язку з виконанням службових обов'язків, та через мобільний додаток Viber зробила фотокопіювання та надіслала іншій особі зазначену інформацію, а саме персональні дані конкретних громадян [25]. Важливою є також наявність в діях особи приватного інтересу в результаті використання чи розголошення службової інформації та віднесення такої інформації до службової. Так, Вінницький міський суд в постанові зазначив, що дослідженими в судовому засіданні об'єктивними доказами не встановлено в діях особи як службової особи «свого інтересу», який повинен бути або матеріальним, або нематеріальним (як це логічно витікає зі змісту поняття «корупція»). В матеріалах адміністративної справи відсутні будь-які докази про наявність в особи такого інтересу в своїх цілях або на користь іншої особи [26].

Порушення встановлених законом обмежень протягом року з дня припинення повноважень члена Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, щодо укладення трудових договорів (контрактів) або вчинення правочинів у сфері підприємницької діяльності з суб'єктом господарювання, що провадить діяльність у сферах енергетики та/або комунальних послуг, діяльність якого ліцензується Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, є адміністративним правопорушенням, передбаченим ст. 172-8-1 КУпАП [2].

Адміністративна відповідальність за нежиття передбачених законом заходів щодо протидії корупції посадовою чи службовою особою органу державної влади, посадовою особою місцевого самоврядування, юридичної особи, їх структурних підрозділів передбачена ст. 172-9 КУпАП. Об'єктивна сторона цього правопорушення проявляється у нежитті передбачених законом заходів у разі виявлення корупційного правопорушення, тобто бездіяльності суб'єкта проступку щодо виконання обов'язку для життя передбачених законом заходів, а суб'єктивна сторона – наявністю вини у формі умислу. Так, Млинівський районний суд Рівненської області закрав провадження у справі за відсутністю в діях особи складу адміністративного правопорушення, що полягало у нежитті заходів та негайному неповідомленні спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції про несвоєчасне подання декларації підлеглим, оскільки ця особа, працюючи на посаді завідувача сектору управління персоналом апарату Млинівської районної державної адміністрації Рівненської області, не мала жодних підстав повідомляти НАЗК про неподання чи несвоєчасне подання декларації працівниками Млинівської РДА. Причиною несвоєчасного подання декларації підлеглим були збої у роботі сайту НАЗК [27].

З урахуванням цього в даний час у судовій практиці відмічають три основні підходи щодо встановлення кола предикатних діянь, які є передумовою притягнення до відповідальності за

ст. 172-9 КУпАП: нежиття уповноваженою особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону, будь-яких заходів щодо виявлення та припинення іншими працівниками порушень цього Закону (наприклад, заходів щодо врегулювання припинення та врегулювання конфлікту інтересів; письмове повідомлення про вказані правопорушення керівництвом закладу та спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції); бездіяльність особи, зазначеної у ч. 1 ст. 3 Закону, щодо обов'язку вжиття передбачених законом заходів у разі виявлення факту вчинення корупційного правопорушення підлеглим, за яке його притягнуто до встановленої законом відповідальності; нежиття особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону, передбачених законом заходів у разі виявлення факту вчинення підлеглим правопорушення, пов'язаного з корупцією, за яке було накладено адміністративне стягнення [28].

Згідно зі ст. 172-9-1 КУпАП встановлена адміністративна відповідальність за порушення заборони розміщення ставок на спорт заінтересованими сторонами офіційного спортивного змагання, в якому вони беруть участь, з одержанням за це неправомірної вигоди в розмірі, що не перевищує двадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Суб'єктами цих правопорушень є особи, зазначені в ч. 2 ст. 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» [29]. Цей Закон визначає правила чесної гри (Fair Play) – це загальновизнані у спортивному товаристві морально-етичні зобов'язання спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть безпосередню участь у спортивному змаганні, посадових осіб у сфері спорту строго дотримуватися правил змагань, не допускати грубощів, заборонених прийомів і методів боротьби, шахрайства, інших протиправних діянь як засобів досягнення спортивних результатів (ч. 2 ст. 6) [29].

Протиправний вплив на результати спортивного змагання полягає у маніпулюванні спортивним змаганням. Це умисне вчинення правопорушення, спрямованого на зміну ходу спортивного змагання або ж його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагань і досягнення наперед визначеного їх наслідку, з метою отримання будь-якої неправомірної переваги для себе або для інших. Зазначені корупційні правопорушення можуть виражатись у підкупі спортсменів чи інших осіб, примушуванні або підбурюванні їх до вчинення певних діянь; отриманні переліченими особами цінних паперів, грошей, іншого майна чи несанкціонованому використанні ними ексклюзивної спортивної інформації [30, с. 94].

Відповідно до ст. 172-9-2 КУпАП встановлена адміністративна відповідальність за порушення встановленої законодавством строків та процедури здійснення оцінки впливу на довкілля, втручання у підготовку та надання висновку з оцінки впливу на довкілля чи рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля, відмову уповноваженим законом територіальним органом, уповноваженим законом центральним органом виконавчої влади у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля з підстав, не встановлених законом. Суб'єктами зазначених правопорушень є особи, зазначені у п.1, пп. «а», «б» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» [2].

Основні положення щодо здійснення оцінки впливу на довкілля встановлено Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» [31]. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 2 цього Закону оцінка впливу на довкілля – це процедура, що передбачає: 1) підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля відповідно до статей 5, 6 та 14 цього Закону; 2) проведення громадського обговорення відповідно до статей 7, 8 та 14 цього Закону; 3) аналіз уповноваженим органом відповідно до статті 9 цього Закону інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації; 4) надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу, передбаченого пунктом 3 цієї частини; 5) врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності відповідно до статті 11 цього Закону [31].

Висновки. Здійснений аналіз дозволяє зробити висновок, що адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, врегульовано достатньо повно, хоча це не виключає необхідності уточнення відповідних законодавчих положень. Зокрема, враховуючи методичні рекомендації та роз'яснення НАЗК, а також судову практику, доцільно було б законодавчо закріпити визначення поняття «інструкторська та суддівська практика зі спорту», адже воно потребує додаткового законодавчого врегулювання для полегшення його розуміння і швидкого розгляду справ у судах. Судова практика засвідчує однастайність суддів щодо розуміння складу правопорушення за ст. 172-4 КУпАП як формального. Однак розбіжності виникають під час ви-

значення моменту його закінчення: з моменту отримання доходу від діяльності чи винагороди від сумісництва чи з моменту вчинення дій, які підпадають під заборону. Дане питання також варто врегулювати на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення : Закон України від 07.04.2011 № 3207-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3207-17#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/conv#Text>.
3. Панфілов О.Є. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення в Україні : автореф. дис...к.ю.н. : 12.00.07 ; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса. 2013. 22 с.
4. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
5. Методичні рекомендації щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції : затверджені рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 09.04.2021 р. URL : <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Rozyasnennya-KI.pdf>.
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
7. Постанова Апеляційного суду міста Києва від 10.02.2017 по справі № 760/13989/16-п. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/64770678>.
8. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
9. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>.
10. Про професійних творчих працівників та творчі спілки : Закон України від 07.10.1997 № 554/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-вр#Text>.
11. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12/conv#top>.
12. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики : постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 285. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-п#Text>.
13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/stru#Stru>.
14. Корчак Н.М., Корчак Я.О. Проблематика застосування адміністративної відповідальності за порушення обмежень щодо заняття іншою оплачуваною роботою або підприємницькою діяльністю. *Юридичний вісник*. 2016. 2(39). С. 80–85.
15. Постанова Держинського районного суду від 27.04.2018 по справі № 638/1197/18. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73679106>.
16. Постанова Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 01.03.2018 по справі № 524/7798/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72549850>.
17. Постанова Лубенського міськрайонного суду Полтавської області від 19.03.2018 по справі № 539/269/18. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72869429>.
18. Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 22.05.2017 р. № 223-943/0/4-17 «Щодо притягнення до адміністративної відповідальності за окремі правопорушення, пов'язані з корупцією». URL : https://zib.com.ua/files/Golovam_apeliacijnih_sudiv_vid_2205_2017.pdf.
19. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
20. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv#Text>.
21. Постанова Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 01.03.2018 по справі № 442/1041/18. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72513132>.

22. Постанова Рожищенського районного суду Волинської області від 01.03.2018 по справі № 167/84/18. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72496195>.
23. Постанова Октябрського районного суду м. Полтави від 04.05.2018 по справі № 552/478/18. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73785788>.
24. Постанова Корсунь-Шевченківського районного суду Черкаської області від 02.03.2018 по справі № 699/331/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72586861>.
25. Постанова Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 24.01.2018 по справі 200/20738/17. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71798882>.
26. Постанова Вінницького міського суду Вінницької області від 07.02.2018 по справі № 127/209/18. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72103565>.
27. Постанова Млинівського районного суду Рівненської області від 08.12.2017 по справі № 566/994/17. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70801913>.
28. Годуєва К., Чумак К. Адміністративна відповідальність за нежиття заходів щодо протидії корупції. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3(15). С. 46–53.
29. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань : Закон України від 03.11.2015 № 743-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-19#Text>.
30. Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані із корупцією : на-ук.-практ. посіб. / Бугайчук К.Л., Безпалова О.І., Джафарова О.В. та ін.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук.-дослід. лабораторія з проблем протидії злочинності, Каф. адмін. діяльності поліції. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 100 с.
31. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.